

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
DANAŠNJI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 7.

Šibenik, 3. rujna 1921.

God. 1.

Proglas Nj. V. Kralja Aleksandra I.

Nj. Veličanstvo naš novi kralj Aleksandar I. uputio je na narod ovaj proglas:

Mome dragom narodu!

Slomljen velikim naporima, koje je od Njega iziskivala predana služba narodu i otadžbini, ispustio je moj mili Roditelj Njegovo Veličanstvo kralj Petar I. svoju plemenitu dušu.

Ni pod najtežim udarcima sudbine nije se Moj Otac pokolebao u svojoj vjernosti narodnoj zavjetnoj misli. On je u danima najvećeg iskušenja i nesreće sačuvao vjeru u ljepšu budućnost narodnu i zajedno sa narodom prokročio puteve, koji su udveli vaskršuću naroda, pobjedi i slavi. Pod mudrom vladavinom Njegovom, koja je imala da cijeli narod zatalesa i zagrije za veliki ideal oslobođenja i ujedinjenja narodnog i da za nj zadobije simpatije i pomoć bratskog ruskog naroda i velikih prosvječenih saveznih država na zapadu, izvršeno je istorijsko djelo oslobođenja i ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca u veliku narodnu državu.

Dočekavši tu najveću nagradu od Svemogućega Boga za besprimjerne žrtve Svoje i Svoga naroda, s kojim je dijelio zlo i dobro, Moj uzvišeni Roditelj mirno je zakopio Svoje oči.

Stupajući po 56. članu zemaljskog ustava na upražnjeno prijestolje i primajući kraljevsku vlast u svoje ruke, objavljujem Mome dragom narodu, da ću vjeran idealima Svoga Oca čuvati ustavne slobode i prava građana, štiti državno jedinstvo i bditi nad tekovinama narodnim, koje su Mi u amanet predane.

No spriječen bolešću da dođem na sahranu Moga Roditelja i da vršim kraljevsku vlast, ovlašćujem na osnovu čl. 58. ustava Moj ministarski savjet, da me zastupa u vršenju kraljevske vlasti po Mojim uputstvima, a da Mog povratka u otadžbinu.

Slava Njegovom Veličanstvu kralju Petru I. i mir Njegovoj plemenitoj duši!

Zivio narod Srba, Hrvata i Slovenaca!

Danio u Parizu sedamnaestog augusta hiljadu devet sto dvadeset prve godine.

Aleksandar, s. r.

Za pravedno riješenje kmetskog pitanja.

Od Povjereništva Ministarstva za agrarnu reformu u Splitu primili smo ovu okružnicu:

„Ministarstvo za agrarnu reformu izdalo je naređenje, da se prikupe podaci o svim agrarnim odnosima u Dalmaciji u cilju, da se nađe podloga za sređenje istih putem zakona.

Ovaj posao obavite će općine, kojima je Povjereništvo istog Ministarstva u Splitu dostavilo sve potrebite formule i dalo naputke o načinu izvođenja.

Da se dođe do traženih podataka, općine će pozvati naročitim oglasom sve one zemljoradnike, koji obrađuju tuđe zemlje, neka se prijave općinskom uredu, gdje će biti preslušani. A zatim bit će pozvani individualno svi oni posjednici, kojih se tiče prijava težaka, da se izjave o navodima istoga.

Tko se kroz određeni rok ne odazove ovim pozivima, smatrat će se, ako je težak, da ne traži nikakve promjene, ako je posjednik, da pristaje na traženje težaka.

Očevidna je važnost ovoga posla, pa se i ovim putem skreće pažnja interesenata na odnosni rad, koji će općine ovih dana započeti.

Glavni povjerenik Ministarstva za agrarnu reformu *Stojanov.*“

Iz ove okružnice razabire se, da agrarno pitanje u Dalmaciji ne samo

nije riješeno, nego da za riješenje istoga nijesu još niti prikupljeni podaci, i da ne postoji uopće kakvo temeljno načelo, po kome pozvani faktori misle urediti ovo pitanje.

Mi vraćamo pozornost težaka na ovu činjenicu i ne možemo, a da ne prigovorimo nekim faktorima, koji su u protuslovlju sa gore priznatom činjenicom sve uradili, kako će zaplesti ovo pitanje i unijeti otrov mržnje, zabune i nereda između dva staleža našega pučanstva.

Naša Pučka Stranka stoji nepokolebivo na stanovištu, da zemlja mora da pripada onome, koji je obrađuje. To je cilj našega gospodarskog rada. No ni mi niti nitko razborit nije za to, da se taj cilj ima postignuti silom; samovoljom i nepravdom. Naš cilj moramo postignuti zakonitim putem, zakonitim borbom i na pravednoj osnovi. Inače bi najveću štetu pretrpjeli sami težači, čije interese hoćemo da zaštitimo.

Uvjereni smo, a gornja nas okružnica u tome uvjerenju još bolje utvrđuje, da je štetna i pogubna po samog težaka ona demagoška galama, što se toliko razvikala po Dalmaciji kao tobožnji zemljoradnički pokret i što se temelji samo na draženju najnižih instinkata pohlepe pojedinaca.

Agrarno pitanje nije se dakle još niti uputio svom zakonitom riješenju.

Demagozi bez duše i savjesti odozgo i odozdo potiču težake na nepromišljene, nasilne korake. Za posljedice kao da nikoga nije briga niti se vodi računa o tome, kakav će biti zakon, koji će da uredi ovo pitanje.

Svakako radi se o pitanju, koji se po ispravnom stanovištu Vlade ima da zakonom uredi. Kako sreće, kad bi se taj zakon oslonio na sporazum između težaka i vlasnika! To bi značilo najbolje riješenje. U svakom slučaju dakle duševan i savjestan čovjek ne može da svjetuje težaka na čine mimo i protiv zakona, jer eventualne posljedice ne bi podnosili demagozi ni vikajući, nego opet sami težak.

Ako itko, to je težak najviše zaniman, da se poštuje zakon i da vladu red, jer težak ima svoja dobra osobito plodove svoga truda izložena na polju na dohvat svačije zločinačke ruke: Samo strogost zakona i red u državi zaštićuje težačke trude i nitko drugi. Promišlite, što bi bilo, kad bi nestalo reda i poretka i strogosti zakona i što bi se dogodilo od težačkih truda.

Gornja okružnica sili nas, da predložimo našem tečaju o nekoliko misli i da istodobno potaknemo Vladu, da pospiješi riješenjem ovoga gorućeg pitanja u interesu težaka, a na temelju pravednosti.

BESPOSLICA U SIBENIKU.

Naš grad nalazi se u teškoj krizi zbog pomanjkanja svake zarade za mase radnog svijeta. Sve su veće industrijske i obrtne radnje obustavile svoju djelatnost, trgovina i promet su u zastoju. Napokon i velika tvornica „Sufid“, kod koje je bilo zaposleno 600 radnika, obustavila je radnju i otpustila svoje radnike. Računa se, da je tako preko hiljade radnika ostalo bez posla i mogućnosti zarade. Doveden je dakle u pitanje opstanak oko hiljade obitelji.

Što to znači za jedan gradić od kakvih 14.000 duša ne treba pobliže istaknuti. Stanje je nevoljno, žalosno i pogibeljno. Treba pronaći načina i sredstava, da se zlu doskoči i neminovne posljedice uklone.

Među najveća poduzeća, kod kojih su bili zaposleni mnogobrojni radnici, spadaju tvornica karbida „Sufid“ i poduzeće za iskorišćivanje drva „Steinbeis“. Obe ove radnje su sasvim opustjele, a nema izgleda, da bi u dogledno vrijeme započele svoju djelatnost. Koji su pravi uzroci, što ove glavne radnje ne djeluju, javnosti nije poznato. Stoga je javnost uznemirena, tim više, što kolaju svakakve glasine, po kojima bi se krivnja imala pripisati i faktorima, koji su prvi pozvani, da bdiju i provide, da se spriječe zlorabe, štetne po narod i državu.

I punim pravom svakto je očekivao od nadležnih vlasti objašnjenja glede obustave rada u tim najglavnijim poduzećima, od kojih je zavisio opstanak stotine i stotine obitelji. Ali tih objašnjenja još nema, uznemirenje raste, glasine se množe.

Tvornica „Sufid“ radila je punom parom do nazad nekoliko dana. Najjednom, baš kao grom iz vedra neba, obustavlja se naglo radnja, otpuštaju radnici i činovnici, i velika tvornica ostaje pusta kao groblje. To iznenađenje i hitnja pobuduju uvjerenje, da uprava tvornice nije korektno postupala niti sa onom pomnjom i brigom, koju trebaju da vode ljudi, na upravi velikih poduzeća. Ta nije šala titrati se sa egzistencijom 600 obitelji! Tu

treba promišljanja, predviđanja, a i ljubavi ili obzira prema radnicima, koliko i prema gradu i samoj državi, obzirom na teške posljedice i velike opasnosti, što su obično skopčane sa ovako iznenadnom obustavom tako velikih radnja.

Kaže se, da tvornica „Sufid“ ima u skladištu veliku količinu svoje proizvodnje, koju ne može da plasira radi zastoja u prodaji. Kaže se još, da tvornica ne može da konkuriše sa drugim sličnim tvornicama, jer da je kod nas preskupa radna ruka. Mi poričemo ispravnost i jednog i drugog razloga. Radna ruka je kod nas relativno jeftinija nego drugodje. Što se tiče zastoja prodaje opažamo, da tako veliko poduzeće mora da raspolaze sa stručnjacima, koji su potpuno informirani o stanju svjetskog tržišta, o konjunkturi i budućem razvoju trgovine u svom predmetu. Uprava tvornice je dala producirati velike količine očito stoga, što je znala, da će svoju robu moći da plasira. Inače bi bila postupala onako, kako mora da postupa svaka razborita i pomnjiva uprava: bila bi malko ograničila proizvodnju i pridržala određeni broj najpotrebitijih radnika. Onda ne bi došlo do tako oštre krize, do koje je došlo.

Ako ima zastoja u prodaji karbida na svjetskom tržištu, to ne može da bude nego nešto: časovita i prelazna, Mi znamo, da se ovdje producirao karbid i prije rata; znamo, da se producirao jednakom intenzivnosti i poslije rata sve do zadnjih dana. Ako zbilja postoji iznenadni zastoj trgovine, ne može da bude nego momentani, jer potrebe za karburom nijesu mogle u jedan čas da sasvim prestanu.

Tvornica „Sufid“ nije dakle postupala potrebitom pažnjom, nije se postarala za veću akciju u inozemstvu u svrhu plasiranja svoga proizvoda. Nije našla shodnim, da učini i potrebitih žrtava za nastavak rada, pa bilo to i u ograničenom opsegu; nije našla vrijednim niti da javnosti prikaže stanje stvari i uzrok obustave radnje, da javnost uzmožne suditi o njezinom ispravnom radu. Počinila je nešto, što

valida dosad nije učinila nijedna velika tvorica: iznenadno je obustavila proizvodnju, koju je do zadnjeg časa tjerala u punom opsegu. To nije bez velike krivnje ili nepomnje.

Drugo veliko poduzeće „Steinbeis“ sasvim počiva još od talijanske okupacije. To je bilo naravno i opravdano za vrijeme tuđinske okupacije, jer naša država nije mogla dozvoliti slobodan izvoz drva u okupiranu zonu i preko nje. Ali sada, kad su naše vlasti zaposjele Šibenik, kad je dakle dozvoljen izvoz drva preko Šibenika, mora da se svatko čudom čudi, zašto to poduzeće ne nastavlja svojom punom djelatnosti. Drva gnijaju u Drvaru i okolici, u svijetu je velika potražba drvija, našoj državi izvoz je potrebit sa sto razloga, pa tko može da do kući, što se još oteže sa nastavkom

Tjedni pregled domaće politike.

Raspust zagrebačkog gradskog zastupstva. 25. VIII. o. g. raspušteno je zastupstvo glavnog grada Zagreba s razloga, što je njegova većina prigodom sprovida pokojnog Kralja Petra „zapriječila sudjelovanje gradske uprave u žalobnim državnim svečanostima“ održanim tim povodom. Kako većina gradskog zastupstva u Zagrebu pripada „Narodnom klubu“, štampa narodnog kluba nastoji dokazati, da je ovaj korak vlade bio nepotrebit, jer da su po čitavoj zemlji pristaše „Narodnog kluba“ iskazale dužnu poštu pokojnom Kralju, a zastupstvo grada Zagreba da zato nije htjelo oficijelno prisustvovati sprovodu, jer da ovu žalost čitave države, i naroda nastoji g. ministar Pribičević i demokratska stranka da izraze u svoje političke svrhe i kao odobravanje vladine politike. O ovom događaju donosi „Narodna Politika“, glavnoj glasio Pučke Stranke, iza objektivnog prikaza, tumačenja postupka većine gradskog zastupstva zagrebačkog sa strane vlade i vladinog novinstva i novinstva „Narodnog kluba“ doslovce: „Mislimo, da većina gradskog zastupstva nije ni sasvim korektna, a ni sasvim dosljedno postupala. Pogreb

radnje kod „Steinbeisa“ u Šibeniku. Svi državni faktori moraju biti obaviješteni o kritičnom stanju radne ruke u Šibeniku, gdje bi svakako otvorenje ove radnje ublažilo oskudicu. Sporost, kojom se kod nas riješavaju tako važna pitanja, može da bude pogubna. Zaboravlja se, da i ovdje vrijedi ona, da tko brzo daje, dvostruko daje.

Na koncu apelujemo na naše državne faktore u pokrajini, da se maknu i poduzmu akciju, baš oko spasavanja Šibenika. Zastoj je i mrtvilo ovdje sve to dublje. Treba providjeti. Treba zaviriti kod poduzeća i vidjeti, što se tu događa. Treba što prije započeti radnjama javne koristi, da svijet i tu nađe zarade. Treba omogućiti trgovinu i promet, što su ovdje prešli kao i zaborav. Raditi treba!

nije bio momenat ni mjesto ni za manifestaciju Pribičevićevoj politici ni za protest protiv Pribičevićevog politike. Ako je demokratska stranka počinila nekorektnost i pogriješku, što je izrabila tu opće državnu manifestaciju u svoje svrhe, nije joj smjela ići na lijepak većina gradskog zastupstva. Što demokratski prave pogriješke, to ne opravdava Hrvatska Zajednica, da i ona čini pogriješke, premda ju donekle ispričava. Držanje većine gradskog zastupstva poslužilo je demokratima kao zgodna izlika, da pomoću komesara zavladaju zagrebačkim magistratom isto onako, kako su zavladao i Hrvatskom protiv volje velike većine čitavog stanovništva, a to nije ni u materijalnom interesu grada Zagreba.

Općinski izbori. Novine donose, da bi 20. ov. mj. imali biti naknadni izbori za poništene komunističke mandate u Sloveniji. Koliko je poznato, u Banovini kao u Bosni, i Dalmaciji bi i nadalje imali ostati vladini komesari. Ovakvo nekako uspijeva vladinim strankama držati u uvjerenju i vanjsku javnost kao i našu, da je većina naroda uz njih, te tim opravdavaju svoju samovolju u politici. Boje se, da se rezultat izbora ovo uvjerenje javnosti ne bi rasplinulo.

Pregovori između radikala i demokrata. Pronose se glasovi, da će se pregovori između ovih glavnih vladinih stranaka dogoditi na jesen, jer se nikako ne mogu da pogođe. Radikali bi svakako htjeli, da dobiju za se ministarstvo unutarnjih djela, a demokratski nikako ne dadu omiljeni resor svoga ljubimca Pribičevića. Neprilika je nadošla i kod pogodbe glede činovništva. Radikali bi htjeli, da se činovništvo namjestu u omjeru 7:10. njima u prilog, a demokratski žele 1:1. Kako je ipak ugodno biti na vladi, da se pri ovakvim nagadanjima ne bi došlo do razlaza, ista su odgođena.

Nova izlika. Radi postupka većine gradskog zastupstva u Zagrebu sva se demokratska štampa digla, da uvjeri srpsku javnost, kako je čitav hrvatski narod proti Srbima, Kralju i ovoj državi. Tim u savezu napadaju St. Prolića i njegovu akciju, da se sporazumi sa Hrvatima i Slovincima, kao protidržavnu i pozivlju srpsku javnost, da obračuna sa Protičem i njegovim prijateljima. Demokratski se naime boje, da bi oni morali s vlade, ako se Protić sporazumi sa Hrvatima, a to nije ugodno, pa ne zaziru od nijednog sredstva, samo da to zapriječe.

Za preparandij u Šibeniku.

Približava se otvor svih škola u pokrajini, a do danas nije određeno, gdje će se premjestiti preparandij iz Arbanasa.

Mnogi se gradovi natječu i rade, da ga imaju, pa su i različita stano- višta o prikladnosti mjesta ovog veoma važnog zavoda. Ima ih, koji bi ga htjeli u središtu pokrajine, drugi pokazuju kao zgodno mjesto Dubrovnik ili koju ovcu varoš kao n. pr. Sinj. Ne želimo otimati drugima ono, što im pripada, niti će nas se moći nazvati kampanilistima, ako ustvrdimo, da je Šibenik najpodesnije mjesto za preparandij i da bi se baš u ovom gradu moralo otvoriti ovo naše narodno učilište.

Otrgnućem Zadra od naše pokrajine Šibenik je postao najveće središte sjeverne Dalmacije, pa stoga sve, što je dosad ekonomski i kulturno gravitiralo prema Zadru, odsele će nužno biti upućeno na Šibenik. Zadarska okolica u širim granama života bit će u dnevnoj i preprestanoj komunikaciji sa Šibenikom.

Ovoj se okolnosti mora dati važnosti u određivanju mjesta za preparandij, te se ne može odnijeti sjevernom dijelu pokrajine zavod, koji već od mnogo vremena postoji.

Neispravno je, po našem shvaćanju, stanovište onih, koji rade za Dubrovnik. U ovom gradu već ima jedno takvo učilište, koje pohađaju u velikoj većini djevojke iz južne Dalmacije,

tako da je najveći postatak učiteljska iz južnog dijela pokrajine. U posljednje vrijeme dozvoljeno je pohađanje i muškarcima. Premještanjem zadarskog preparandija u Dubrovnik dalo bi se ovom gradu opet jedan zavod iste vrste. Dok bi se omogućilo muškomo pomlatku samo južne Dalmacije da se vaspita za učiteljsku službu, otešalo bi se s druge strane mladeži sjevernog dijela, koji je dosada davao veliki postotak učitelja, da se posveti učiteljskom zvanju. To bi bilo, recimo otvoreno, jedna nepravda, jer bi se otelo sjevernoj Dalmaciji, što je do danas posjedovalo.

Ne postoji važnih razloga ni za tezu onih, koji hoće preparandij u Splitu. Centralizirati sve u Splitu, pa i sve učevne zavode, stoga što je ovaj grad glavni grad pokrajine, a po geografskom položaju središte, znači prijetiti, da se drugi gradovi ekonomski i kulturno pridignu. Split i onako ima već dosta škola.

Šibenik naprotiv postavši važnom tačkom sjeverne Dalmacije stekao je nužno i pravo, da baštini i ono, što je ona posjedovala. Već je sada središte za sve kotarske sudove, koji bijahu zavisni od Zadra. Obzirom na ovo Šibenik će imati mnogobrojnu okolicu, prostrano zaleđe od Knina pa sve do Obrova, a široko primorje i mnoge otoke sve do Paga i Raba. Sva ova okolica, čije je pučanstvo po prirodi nadareno i voljno nauka, ima

PODLISTAK

Pomen-slovo Kralju Oslobođitelju u Bazilici sv. Jakova.

(Govor dekana Kaptola preč. kanonika Gojanovića.)

Providnost Božja je ona, koja prati sve one, koji više privolješe carstvu nebeskomu nego zemaljskomu, koja nagraduje sporo, ali neminovno svaki junački narod. Stoga u balkanskom, pak i kasnije u historičkom svjetskom ratu, kad Prus htjede da prekorači Balkan kod Bagdada, Petar I. Karadorđević junački pobjeđuje ne samo nad Islamom, koji nas je vijekovima klaio, nego sa drugovima i nad svesilnim Teutoncem, koji ga je mrzio, jer su se njegove misli kosile sa onima oslobođenja balkanskog roblja. I tako je jugoslavenski narod u znaku pobjedonosne srpske vojske napokon isplatio dug svojih predaka i osvetio Kosovo bojno, pak i Gvozđ hrvatski i Gospo-sveitsko polje. Jugoslaveni su danas slobodni i klanjaju se pred veličinom svoje domovine i sjajem svoga junačkog Kralja Petra I. Mi smo pobijedili, jer je Pravda Božja bila s nama, jer je naš narod uvijek vapijao, pa i danas: „Bože, pomози, Ti, Bože, pomози!“

Dakako da je trebalo krvi i žrtve, ali bez krvi nema pobjede, nema ot-kupljenja, nema spasa. Smrt je strašna

za one, kojima smrću sve propada, ali ne za one, čija djela i slava umrijeti ne mogu. A takav je bio i naš Veliki Pokojnik, koji je proslavio svoju domovinu i nadario nas narodnom slobodom. Kad su sinovi Armijnija htjeli da silom nad pravom zavirijek zgnječe i potaru slavenstvo, osobito Srbe, pa Hrvate i Slovence, onda je osvanuo i naš Vidovdan, sjajniji i veličanstveniji nego smo se ikad nadati mogli.

Bilo je časova, kad je izgledalo, da će sve propasti, da će zvijezde slavodobića i sve pobjede ublijediti i biti uništene. Ali u svim pogibijama tu se najviše i pokazala velika duša Petra I. Karadorđevića, veličanstvenija u pogibelji nego u slavi, veća u urvama neprolaznih strmina i klisura arbanaskih, gdje je On, sjedi starić i iznemogao patnik i mučenik za slobodu roda svoga, oživljavao smalaksalu dušu srpske braće, pun nepredobive vjere u pobjedu. „Veća rekoh bila je tada njegova duša nego pri sjaju Kutmanova; Prilipa, Bitolja i Kajmakalana, gdje se najprije ukazala zora slobode jugoslavenskog roda. Jest, gospodo! Hanibal je bio veći odbran i ispaćen na vrhu neprolaznih gudura vrleni Alpa, nego na dan sjajne pobjede kod Kanne.

Neki predstavnici moderne kulture tvrde, da sve uzvišene vrline: patriotizam, postojanost i uzvišenost heroičkih djela, nepobjediva vjera u pravdu,

koju su slavili pjesnici i klasični historičari nijesu ništa drugo nego proizvodi njihove maštarije. No to je, gospodo, kukavičluk površne kulture bez Boga i morala izmoođenih ljudi najnovije pokvarene i histerične Evrope, nesposobne junačkih podviga, junačkih vrlina, junačkih i požrtvovnih djela. Neka uvide, kako Slaveni znadu braniti milu zemlju i rod svoj. Minuli svjetski rat najsajnije poništava taj sud, jer u ovom ratu osobito su Srbi i njihov Kralj najsajnije dokazali, pa i drugi Slaveni uvijek, kad su mogli, kako valja braniti svoju domovinu od nametljivog tuđina, kako se može i ograničenom spremom, legendarnim heroičkim držanjem proizvesti u teškim okolnostima velika djela za svoju slobodu i onu svoje braće.

Tako je gospodo! U ovoj zemlji, u ovom domu mi nijesmo bili gospodari, mi nijesmo raspolagali svojom sudbinom. Mi nijesmo zapravo ni imali domovine, to za nas još nije bio realni pojam, već neki ideal, za kojim smo morali čeznuti i žrtvovati se. Ali sada pukli su okovi, ne ćemo više umirati za tuđu slavu, a našu propast. Ne ćemo više biti narod robova, podvrižen tuđem gospodstvu onih, koji su nas s visoka prezirom gledali, nego narod punoljetan, sam gospodar u svojoj zemlji, jednaki svi i slobodni: i Srbi i Hrvati i Slovinci i zadovoljni svi, ako Bog da u zemlji svojoj, u kući svojoj. Dugo se Hrvat-

ska kupala u suzama i krvi svojih sinova za tuđu slavu, a svoju propast. Evropa je našalost zasuta na više razbojišta hrvatskim kostima za svoju bestiju. Takva je bila sudbina naša. Toga više biti ne će. Sada je i pred naša vrata prispjelo sunce narodne slobode, prama komu je još prošlog vijeka ovako vapijao naš vojnik-pjesnik:

„Daj sunašću, Bože mihi,
i pred naša vrata doć,

Staru bar nam krv naplati
Dok ne bude nova teć,
Bože, živi i povrati
Nama, što je naše već!“

I dao si vječni Bože, i naplatio si nam dobrim dijelom staru i vruću krv naroda našega. Ostalo ostavljamo pravdi Tvojoj. Neka bude ime Gospodina Boga našega blagoslovljeno na vijeke!

Samo nam treba, gospodo i braćo, ljubavi i sloge. Slaveni narod je velik i velika srca, ali je našalost nesložan i osvetljiv. Drugi su znali da izraze tu njegova neslogu na svoju korist, a našu propast. Mržnja nas je dijelila, a ljubav valja da nas spaja. Mržnja je za nas radala prokletstvom. Osobito mi Jugoslaveni kao maleni narod moramo se svi moralno i duševno sjediniti u uzajamnoj ljubavi u zajedničkoj domovini, u slozi sa ostalom slavenskom braćom, jer nam je svima u Slavenstvu spas.

Jest, gospodo, iza Boga ništa nije svetije, ništa nije vrednije ni uzviše-

pravo da bude u njegovom središtu zavod, koji će odgajati njegove prve prosvjetitelje.

U pogledu nacionalnog duha ambijent Sibenika i njegove okolice je vedar, nepokvaren, pa zato i prikladan za odgoj učiteljskog pomtka. Jugoslavensku ideju i narodno jedinstvo ovo je pučanstvo uvijek visoko dizalo i gojilo, te dalo dokaza, i za vrijeme okupacije, svoje narodne svijesti. Od dalekosežne je važnosti ovo za mladež, koja se odgaja i uči u ovakvom ambijentu. Mladi učitelji, koji budu svrsavali svoje nauke, bit će zadovoleni pravim nacionalnim duhom, nesebičnim patriotizmom i moralnom sviješću.

Ne smije se mimoći još jednu činjenicu. Italija ne misli ukinuti preparandij u Arbanasima. Ovaj će zavod i nadalje opstojati, bit će potalijančen i otvoren Zadranima i onima iz Istre i anektiranih otoka. U njemu će se dakle odgajati oni, koji imaju da iz narode našu djecu u našoj bijednoj Istri. Talijanska propaganda, kojoj nema para, vabit će i po koje naše dijete iz bližnje zadarske okolice i nažalost iznaroditi. Treba zato na granici, a ne na jugu ili u središtu, na prvoj fronti otvoriti istu školu, koja će biti jaka protuteža talijanskom preparandiju u Arbanasima.

Sibenik to i inače zaslužuje. Kroz vrijeme okupacije toliko je pretrpio u svakom pogledu te danas osjeća sve ekonomske i kulturne posljedice. Treba ga nagraditi i podignuti ga u svakom pogledu, a ne zanemariti grad, koji ima toliko uslova napretka i koji je dao lijepih dokaza svog patriotizma i žarke nacionalne svijesti. Ne vrijedi isprika o pomanjkanju stanova, jer su sva oveća mjesta u Dalmaciji u jednakoj stanbenoj krizi. Namještenje preparandija, gdje mudrago bilo, za sada će biti provizorno, pa neka bude to u Sibeniku, a potrebita se pomješća moraju naći.

Apeliramo u ime ovog grada i njegove okolice na sve odlučujuće faktore te s istaknutih razloga živo preporučujemo, da zadarski preparandij bude premješten u Sibenik.

nije od mile nam domovine. Treba da se danas na koljena poklonimo pred ovom patnicom, koja nam je tim milija, čim je više bila izmučena i više mučeničke krvi istrošila. Za tu našu domovinu muku je mučio i mnogo pretrpio sijedi patnik, okrunjeni starac, prvovjenčani naš Kralj Petar I., koji se eto poslije 78 godina mučeničkog života preselio u vječnost, utješeni, da nam je ostavio domovinu slobodnu i jednu. Od potrebe nam je samo da u ovo vanredno doba batalimo svi nesuglasice i razdore, da nastojimo biti razboriti, velikodušni i pravedni.

Domovina nas zove, gospodo, da budemo nepokolebivo složni i požrtvovni, da se skupimo svi složni oko našeg mladog Kralja Aleksandra I., da čuvamo i osiguramo mir i red, da zajamčimo svakomu osobnu sigurnost i nepovredivost svačije časti, svačijeg truda i poslušnost starijoj vlasti. I tako ćemo dokazati kulturnom svijetu, da smo narod moralan, uljudan, značajan i dostojan slobode, da ne trebamo tuđeg vodstva, tuđeg štitištva, tuđe sile, da nas drži u miru i redu i u ropskom odnosu, nedostojnom pravog čovjeka, junačkog naroda. A to će biti, budemo li pravi kršćani kao i stariji naši. Duša naroda, gospodo, jača se i žive na svjetlu izvorišta moralne energije i jakosti. Petra I. Karadorđevića u svim silnim nepogodama uzdržala ga je čvrsta i nepredobiva tvrda jera u Boga pravde i

Iz katoličkog svijeta.

Papino pismo o istarskim priklama. Tršćanski biskup Bartolomasi izvjestio je Papu o progonoj jugoslavenskog svećenstva u Istri. Papa mu je odgovorio oduljim pismom, kojim mu, izražava svoju bol i žalost radi tog progona kat. svećenstva u Istri, kao i radi toga, što mu nenaravne prilike zabranjuju, da njegova vlast i upliv dode do onih, koji bi morali poštovati i štitiiti slobodu Crkve. Sv. Otac Papa u njemu oštro osuđuje sva fasisitička nasilja. Biskup tršćanski naredio je svom svećenstvu, da u prvu nedjelju ovo Papino pismo pročita u svim crkvama tršćanske biskupije. Ovo zanimivo i značajno pismo sa svojim osvrtom donijet ćemo u cijelosti u dojučem broju.

Konkordat između Rumunjske i sv. Stolice. Poslije toliko godina napokon se eto opet 23. VIII. t. g. potpisao konkordat između Rumunjske i sv. Oca Pape. Rumunjska njim priznava katoličku Crkvu kao jednako prpravnu, dok ju je dosada samo tolerirala. Ugled sv. Stolice zadnje vrijeme od dana u dan sve to više raste uza svu bijesnu hajku naše liberalne štampe.

Sv. Otac za gladne Ruse i Kitajce. U jugoistočnoj Rusiji i sjevernom Kitaju zavladao je užasan glad, pred kojim narod u velikim masama bježi k zapadu. Netom je njihov vapaj dopro do Pape Benedikta XV., pismom se obratio na biskupe čitavog katol. svijeta, da naredi sabiranje milodara kod vjernika za gladne Ruse i Kitajce. Dotle im je on sam kao prvu pomoć poslao 50 tisuća tal. lira. Naš Papa se nedavno kneževskim darom sjetio i sve jugoslavenske ratne siročadi bez razlike vjere, te preko svog Nuncija u Beogradu razaslao u tu svrhu svim našim biskupijama na stotine hiljada jugosl. kruna. Razmjerni dio tog novca primila je i naša Biskupija i već porazdjelila siromašnoj djeci u cijeloj Biskupiji.

† **Posv. biskup dr. Anđelko Voršak.** 22. kolovoza preminuo je u Da-

istine. Narodni život ne može bitisati i napredovati bez jakog etičkog temelja, jer na njemu počiva budućnost i prava sloboda svakog naroda, a osobito u demokratskoj državi, da se ne sklizne duboko. Demokratska pučka država mora da bude osvojenjena na kršćanskoj misli, inače ne može opstojati. Svesvjetski događaji, pak i oni sadašnji u našoj domovini, to nas uče Historija docet.

A sad počivaj mirno, junački sine, Petre I. Karadorđeviću, u oslobođenoj zemlji tvoje slobodne domovine, u topolskoj posvećenoj zemlji, u sve-tištu otaca tvojih! Tvoja uspomena uvijek će nas pozivati, da slijedimo tvoje kreposti, koje nije pristojno ni žaliti ni plakati. Ti si nas naučio, kako se moramo vladati u sreći i u nesreći za dobro naše domovine, i mi to zaboraviti ne ćemo. Mi se duboko klanjamo i klanjat ćemo se uvijek misli i djelima tvojim. Naša će harna povijest u knjizi mudrici uvijek sa časću spominjati tvoja velika i junačka djela, koja, jer neumrla, nikada umrijeti ne će.

Vama je, sinovi roda, da naslijedite junačke kreposti pokojnikove za napredak, čast i slobodu otadžbine svoje.

A Petru I. Karadorđeviću, prvovjenčanom Kralju Srba, Hrvata i Slovenaca, neka bude harna, vječnija i slavna uspomena u narodu!

Slava mu vječna!

(Konac.)

kovu nakon duge i teške bolesti dr. Anđelko Voršak, dakovački kanonik i posv. biskup zenopolitanski u 77 god. života, a 52. misništva. Sve svoje sile je posvetio i istrošio u radu za svoju dakovačku biskupiju, u kojoj je vršio mnoge ugledne i važne službe. Dvaput je bio na upravi biskupije: iza smrti Strossmayera i Krapca. Bio je veliki prijatelj i suradnik našeg vladike Strossmayera. Počivao u miru!

Izbor nove uprave jugoslavenskih konventualaca. Na Kaptolu naših Konventualaca, koji se ovih dana održao u Splitu, izabrana je ova uprava njihove provincije: Provincijal: O. Bone, dr. Burić, tajnik M. O. Ignacije Aljinović; gvardijan samostana u Splitu O. Bernardin Kulić, u Zagrebu O. Joso Milošević, u Sibeniku O. Marko Krajević, u Visu O. Stanko Firšin; predstojnici rezidencija: u Petrovaradinu O. Frano Miolin, u Crkvenici O. Augustin Negovetić. Novom Provincijalu i cijelom starešinstvu naše čestitke!

Kulturne vijesti.

Pučki koledar „Danica“ za god. 1922. već je izašao i počeo da se razaslije širom naše prostrane domovine. Najbolji je to, najsavršeniji i najčitaniji naš pučki koledar. Stari je on ljubimac i prijatelj našega naroda, najmiliji gost za dugih jesenskih i zimskih večeri. Kako nam je nama u okupiranoj zoni bilo teško i neobično bez njega ove tri duge godine ropstva, kako smo željno čekali dan, da opet dobijemo našu milu „Danicu“! Taj dan je eto došao, ona nam se vraća i dolazi još ljepša, još milija nego prošlih godina. U njoj su ove godine pisali prvi naši pučki prosvjetitelji, a sve je tako lijepo izabrano i napisano, da je prava milina uzeti ovu novu „Danicu“ u ruke. Puna je najbiračnijeg štiva za svakoga, a osobito za svaku našu težačku, radničku i obrtničku kuću. Do nas je, da je pozovemo, da je se nauživamo. Nijedna naša kuća ne smije ostati bez nje. S narudžbom se treba požuriti, jer su narudžbe već počele da sližu, pa izgleda, da će se svih 50 hiljada „Danice“ brzo rasprodati, a kasnije se više nikako ne će moći dobiti. „Danica“ stoji 20 kruna, a članovi društva sv. Jeronima dobivaju je za cijene, t. j. za 10 K. Svaki naručitelj

† **Vjekoslav Zenić.** Doznajemo, da je 23. kolovoza ovaj naš sugradanin, kotarski tajnik kod Poglavarstva, nakon kratke bolesti u 57. godini života preminuo u Beču. Bio je i dobar katolik-vjernik i dobar rodoljub i građanin, poznat radi svoje umijatosti, dobrote i plemenitosti srca. Tolike njegove znanice i prijatelje ova će naša vijest jako žalostiti. Pokojniku želimo vječni pokoj, a ožalošćenju supruzi i svoj rodbini naše iskreno saučestje.

Iz krugova pensioniraca. Tuže nam se neki siromašni pensionirci, da mnogi od njih nijesu još dobili niti plaće niti doplataka za mjesec srpanj i kolovoza a neki ni za svibanj i lipanj. Mirovina je većini pensioniraca jedini prihod, od kojega prehranjuju svoje obitelji. Što za njih znači par mjeseci biti bez mirovine, znadu najbolje njihove siromašne obitelji, koje zbog toga oskudijevaju na svemu. Neki su toga radi zapali u dug; drugi, koji ne posjeduju ništa, a tih je većina, nijesu mogli naći niti toliko kredita, da se kruhom prehrane. Zarade ne mogu naći, prihoda nemaju nikakvih, mirovinu ne primaju, tako da su jadnici prepušteni gladi i bijedi, kakovoj nijesu bili izloženi niti za najcrnijih godina rata. Ovdje treba brze pomoći, pa stoga i mi apeliramo na g. delegata minist. financija u Splitu, da ovu stvar uzme odmah u pretres i riješi tako, da se siromašne obitelji naših pensioniraca riješe što prije svog očajnog položaja.

nosi troškove poštarine i opreme. Na ruđbe se upravlja ili ravno na: Društvo sv. Jeronima-Zagreb, Trenkova ul. 1 ili preko mjesnog društvenog povjerenika (po selima: župnik, u Sibeniku: Samostan sv. Dominika), što je mnogo zgodnije i bolje. Koji dakle ne će da bez nje ostane, neka se požuri s narudžbom. Povjerenici na posao: povedite što življu propagandu za „Danicu“!

Domaće vijesti.

Zdravlje i skori povratak našega kralja. Zdravlje našega kralja Aleksandra ide znatno na bolje, kako on sam javlja. Izgleda, da će se već polovicom, ali najkasnije koncem ovog mjeseca povratiti u domovinu. Pripreme za svečani doček već počele. Po već sastavljenom programu imao bi mu počti usudret do talijanske mede predsjednik Nar. Skupštine dr. Ribar sa svim narodnim poslanicima. Na putu će ga svečano dočekati sve tri naše prestolnice: i Ljubljana i Zagreb i Beograd.

Otvor preparandija u Dubrovniku? „Novo Doba“ doznaje sa upućene strane, da će se ovom školskom godinom privremeno otvoriti u Dubrovniku muška učiteljska škola. Međutim mi upozorujemo Pokr. Upravu u Splitu, osobito njezin Školski odsjek, naše građanstvo i sve čitatelje na naš današnji članak o tome pitanju.

Dramatska škola za Dalmaciju otvara se u Splitu. Upis traje od 1.-15. rujna. Škola je besplatna, traje dvije godine, a sastoji se iz dva jednogodišnja kursa. Poučavanje je teoretsko i praktično. Učenici će se ove škole na temelju svjedodžbe o dovršenoj školi moći da natječu na mjesto redovnih članova kod Nar. kazališta u Splitu i ostalih kazališta u našoj domovini.

Dobra duhanska berba. Iz duhanskih krajeva naše krajevine javljaju, da je duhan posvuda dobro urodio i lijepo razvijen. U južnim je krajevima berba već p čela.

Jesenja kolonizacija u Macedoniji i Banatu počinje 1. rujna. Svim zanimanicima na znanje i ravnanje.

GRADSKJE VIJESTI.

Odvjetnička komora. Naredbom Ministra pravde za područje Zemaljskog suda u Dalmaciji, sada u Sibeniku i Okružnog suda u Sibeniku ustrojava se odvjetnička komora sa sjedištem u Sibeniku. Započet će svoje djelovanje 1. listopada. Tim danom po istoj min. naredbi stavlja se van snage ranija naredba naše Pokr. Vlade glede privremenog proširenja nadležnosti splitske odvjetničke komore.

Izbori za obnovu komisije za ličnu dokodarinu za sva tri izborna tijela bit će: u Tijesnome 8., u Skradinu 11. a u Sibeniku 18. ov. mj. Svim zanimanim biračima preporučamo, da za članove tih komisija izaberu nepristrane i čestite ljude, koji će znati pri tome važnome poslu zastupati interese našeg, osobitog siromašnijeg pučanstva.

Atleta Marjan Matijević, poznati taj svjetski atleta nalazi se u našem gradu zajedno sa svojim sinom Markom. Na odlasku u Ameriku u nedjelju po podne tačno u 5 sati priredjuje u bašci „Hotel Kosova“ velik atletski sportski predstavu u korist ratne siročadi. Tako će i naše građanstvo imati prigode, da se upozna sa snagom i vještinom tog našeg junaka iz Like.

Zadarska gimnazija u Sibeniku. Po odredbi Ministarstva prosvjete zadarska srpsko-hrvatska gimnazija premještena je u Sibenik, te pripojena našoj redovnoj gimnaziji. Od dvaju zavoda postaje jedan, sa dva odsjeka: realna gimnazija i gimnazija. Svi će daci učiti zajedno u istoj školi sve

one predmete, koji su zajednički realnoj gimnaziji i gimnaziji; a biti će razdijeljeni po paralelama u predmetima, koji su različiti. Na ovaj način potpuno je omogućeno, da učenici, koji su dosad drugdje pohađali koju klasičnu gimnaziju, prosljede u našem gradu svoje nauke. Na svršetku godine daci će primiti i različite školske svjedodžbe.

Odgoda otvora realne gimnazije. Kako smo informirani, rekao bih, da se realna gimnazija u našem gradu ne će otvoriti u redovito vrijeme, naime oko 15. tek. mi, već da će se otvor odgoditi s razloga, što treba izvesti nekoliko popravaka na školskoj zgradi. Čudan li usud prati ovaj naš zavod! Kao da nije dosta, što su daci bili zapušteni za vrijeme okupacije, te su sve tri prošle školske godine veoma malo učili i pohađali školu, sada, kad bi se moralo sve poraditi, da mladež prione uz nauku, da nadoknadi izgubljeno vrijeme, nastaju nove zapreke, a sve na štetu škole. Nije li bilo dosta vremena praznika, kad su se mogli izvesti nužni popravci, nego se otežalo i čekalo otvor škole. Čujemo, da se tek sada prepiru šibenska općina i vlada, iko je dužan da popravi zgradu, a međutim mladež mora da gubi vrijeme i čeka, kad će se moći otvoriti škola. Je li to dužnost općine ili vlade, mi ne pitamo, ali zahtjevamo, da se škola redovito otvori, a ne bude i četvrta školska godina neredovita i ikakva.

Popravak šibenske obale. Za vrijeme okupacije Talijani su bili poduzeli popravak mula na našoj obali, ali su odmah iza Rapalla prekinuli radnjom, te je ostala do danas nedovršena. Gornji dio mula je nepopločan, tako da za vjetrovitih vremena more prodire i ruši. Treba odmah dovršiti ovu radnju, koja sada ne zahtijeva nego malo troška. Bude li se pak čekalo i postupalo pri ovakvim poslovima poznatom austrijskom metodom odgaganja, komisija i dugočasnog dopisivanja, onda će radnja, koja se sada može izvesti sa neznatnim troškom, do nekoliko mjeseci, zahtijevati desetostruku svoju i vremena. Apeliramo na Pomorsku vladu u Zagrebu, da se makne i učini ono, što se mora odmah učiniti.

Škola u Crnici. Primiti smo ovaj dopis, koji rado uvrstavamo. Mi Crničani živimo i ne živimo kao drugi građani. Tko god je prošao našim predgrađem, čudit će se onoj silnoj gomili kamenja, neuređenim putevima, razbacanim zidinama i kućama, onako nepravilnom sagradjenim. Nije nam ni do toga toliko stalo, koliko nas boli srce, što je naša mladež zapuštena, da ne može gore. Dugi niz godina naša osnovna pučka škola, kao da i ne postoji, a doznajemo, da ovih zadnjih dviju godina kod nastavnika talijanaša u školi nije bilo ni pöpisa djece! Zalosno je, da se ovakva škola može trpjeti u jednom gradu. Za novu školsku godinu trebamo tri nastavnika, kako je to nekod i bilo. Zgodnu zgradu treba svakako naći u samoj našoj Crnici, jer ne možemo slati svoju djecu u daleki Dolac, da ih još tamošnja djeca zadirkivaju i tuku. Bude li se upotrebile stroge mjere i našla zgodna zgrada u Crnici, pohađanje škole ne će biti kao dosad: od dvjesta djece, dužne na pohađanje, pohađalo je školu samo oko 30, a drugih se dvadesetak uvuklo u gradske škole.

Sve ovo iznesosmo iz ljubavi prema svojoj djeci, a na znanje i ravnanje odgovornim faktorima, kojima ovu stvar stavljamo toplo na srce, da je za vremena urede prema našoj želji i

potrebi. Mi smo svi čvrsto uvjereni, ako se nove školske godine ne otvori naša škola i ne uredi, kako treba, da ju je bolje sasvim ukinuti, pak ćemo slati svoju djecu u grad na nauku. Ta ovo se stanje naše škole ne može i ne smije više trpjeti. — Nekoliko roditelja.

Darovi „Uboškom Domu“. Prigodom smrti Josipa Beg: Ivan Sunara K. 120 i Šime Strunović K. 100. Prigodom smrti Tome Zenića: Milan Juras i Ungaro Antun po K. 40. Obitelj Josipa Jadronje: Vladimir Kulić i Vladimir Šupuk po K. 20. Prigodom smrti J. Kneževića: Nikola Viličić K. 40, Vladimir Kulić i Marko Belamarić p. Tome po K. 8. Prigodom smrti Nede Belotti: Juraj Grimani i Petar Novaković, predsjednik Pokr. Suda po K. 40; Vladimir Vukić, učitelj, Frano J. Pasini, Vladimir Kulić, Kanonik I. Mirić, Kresimir Novak, nadučitelj, Crist. Mattiuzzi i Ante Bumber, učitelj po K. 20. Prigodom godišnjice smrti svog sina Vice: Dunko Aras K. 24. Prigodom smrti Amelije Bianchi: Srećko Bogić, Obitelj p. Iv. Ruđe i Vica Dragulić po K. 40; Obitelj Zafranović K. 24; Eugen Bulat, Juraj Grimani, Nevenka Paulić-Bulat, Riko Bulat, Eugen Delfin, Josip Delfin, Ivan Grimani i Ivan A. Vučić po K. 20; Marko Belamarić p. Tome K. 16, Š. Marušić K. 8 i Ante Ticulin K. 4. Prigodom smrti Nedjelke Triva: Ive Žaja i obitelj K. 40; Juraj Grimani, Šime Sunara, Obitelj Frane Istinića i Pavao Vikario po K. 20; Obitelj Zafranović K. 16. Prigodom smrti Frane ud. Ljubić: Eugen Delfin, Vladimir Kulić, Ivan And. Vučić i Ivan Belamarić p. Tome po K. 20; Marko Belamarić p. Tome K. 16 i Ante Ticulin K. 4. Prigodom smrti Šime Stošić: Obitelj p. Dume Škarice i Belamarić Josip-Ris po K. 40. Vladimir Kulić i Braća Prottega p. Ivo po K. 20, Ante Ticulin 4. — Uprava Uboškog doma na ime siromašnih zaklonjenika svojim dobroćincima najljepše blagodari.

Važno za vlasnike štednih knjižica, čekovnih računa i rentovnih knjižica kod poštanske štedionice u Beču ili u Budimpešti. Direkcija Pošta i telegrafa javlja: Daje se uz pomoć sačiniti čim tačnija statistika naših tražbina prema bečkoj i budimpeštanskoj poštanskoj štedionici, od potrebe je da svi vlasnici (i državne oblasti, uredi, korporacije i t. d.) štednih knjižica, čekovnih računa i štednih knjižica, koji se nalaze na našem teritoriju, do nedavna okupiranom od Talijana, u roku od tri sedmice zatraže kod najbližeg poštanskog ureda „upitni arak“ glede prijave svoje imovine (tražbine) kod naznačenih pošt. štedionica. Popunjeni upitni arak ima se predati poštanskom uredu. Upozoravaju se interesenti, da se u naznačenom roku ovom pozivu odazovu, pošto kasnije ne će biti moguće osvrnuti se na reklamacije pojedinaca. Samo tačna statistika zajamčuje uspjeh. Dužnost je dakle svakog državljanina, koji ima kakvu imovinu kod navedenih poštanskih štedionica, da svoju tražbinu prijavi.

Pozor invalidi: Oblasni odbor Udruženja ranatih invalida iz Splita javlja nam, da se traži ratni invalid sposoban za vođenje vojničke kantine u Šibeniku. Tko reflektira na to mjesto, neka se obrati na Udruženje ranatih invalida u Splitu. Prednost imaju ratni invalidi šibenskog kotara.

Ovih dana nalazi se u našem gradu predstavnik Udruženja ranatih invalida u Splitu gosp. Koranda Niko. Pojedini ratni invalidi našeg kotara, koji žele stupiti u to udruže-

nje, on će rado dati sve potrebite upute i informacije. Stanuje kod gđe Emilije Milin, Široka ul. br. 119, II. kat.

Prodaje se: 6 bačvica od 100 lit., 3 od 200 lit., 3 od 400 lit. i od 300 litara. Sve su od tvrda drveta i rabljene za rakiju. Obratit' se: Krsti Jadronja, trgovcu.

Prispćeno * Gospodinu Klaudiju Šupuku u Šibeniku.

U br. 487. splitskog „Života“ od 11. augusta tek. g. Vi ste meni i mojoj redovničkoj braći nanijeli tešku i nemilu uvredu i ranili nas u najosjetljivije osjećaje našega srca, a bez ikakva razloga ni uzroka. Da nepristana javnost uvidi, kako stvar stoji, iznijet ću ovdje zgoljni fakat bez ijedne riječi više ili manje, nego kako je bilo. Evo što je na stvari:

Dne 2. tek. slegao se na ovaj otočić po pradavnom običaju mnogobrojni narod iz okolnih sela na zavjet i asiško prošćenje. Došli su tog jutra, da pomognu ispovijedati i obližnji župnici, te Preč. Opat skradinski D. I. Katalinić. Preč. Opat reče mi, da mu je prošle večeri saopćio opć. tajnik, da će na Visovac doći i nar. gušlar g. Perunović, pa da mi reče, neka sa Vel. Misom ranije započnem. Odmah nadoda, kako mu je on sam rastumačio, da je to nemoguće, jer se Vel. Misa ravna prema opremi svijeta, pošto ista započima, iza kako se narod ispovijedi. Ja sam Preč. Opatu razjasnio, kako je to i nepotrebno. Budući samostan — poradi mnogih abuzusa — još od mnogo godina zabranio na otočiću svako krčmarsko trgovanje i svake zabave, to okolni krčmari dotjeraju tamo na obalama preko vode sa strane Miljevaca i Dubravica predmete svog obrta; te se muški svijet, koji se obično prije oprema i ne čeka Vel. Misu, nego obavivši zavjet i slušavši jednu od ranijih misa, prevozi odmah na jednu ili drugu stranu, i tamo se gosti i veseli. Tamo je najljepša zгода, da g. Perunović narodu zagusti i da mu drži predavanje. No za svaku okolnost, rekoh preč. opatu, kad ne mogu prije početi s misom, da ću blagoslov, koji se drži poslije Mise, ostaviti za poslije podne, što sam faktično i učinio. Istodobno sam spomeno, da bi bilo dobro upozoriti g. Perunovića na slučaj, koji mu se desio na Miljevcima; a pošto Miljevčani sačinjavaju glavni kontingent hodočašnika, da izbjegne svaki incident, da je najbolje održati gušljanje i predavanje samo na strani Dubravica. Kako sam bio prezaposten, zamolio sam Preč. Opata, kad dode g. Perunović, ako ga prije mene vidi, da mu ovo saopć. I tim sino se rastali.

Vi ste g. Šupuce sa g. Perunovićem i prvomom zakasnili. Stigli ste nekako za podne i mene našli u sakristiji, gdje narod opremam. G. Perunović izručio mi je tada pozdrave g. brigadira Stojsića i g. pukovnika Plesničara, koji su pred par sedmica bili gosti samostana. Ja sam bio preradosten, pa iza kako smo se pozdravili, ja sam Vam saopćio, što sam prije govorio Preč. Opatu. Ni trunka negodovanja nije bilo sa Vaše strane; a nije ni moglo biti, jer stvar potpuno razložita. Budući je bio objed već na stolu, pozvao sam Vas, da budete naši gosti, što ste dragovoljno i prihvatili; te Vi, g. Perunović i pratnja bili ste

počaseni prvim mjestima u zajedničkom blagovalištu, a uz ostale gostove društvo su Vam činili i svi prisutni župnici. Ja sam Vas preko objeda i dvorio. Objed je u najboljem raspodjelju potrajao do dva sata, i ja sam Vam na svrhi nazvač dobrodošlicu i bratski smo se kucali. Vi ste iza toga sa g. gušlarom i ostalom gospodom pošli u narod, a pratio Vas je, Preč. Opat i O. Slavica. Ja sam Vam dao pripraviti crnu kafu, dok se povratite sa predavanja, da se pozdravimo i oprostimo.

Uzalud sam Vas čekao! Mjesto povratka doznao sam, da ste Vi među svijetom grđili Preč. Opata, mene i sve fratre; da ste nam predbacivali Karia; da ste ostentativno odvratili g. Perunovića, da ne gušli na strani Dubravica; da ste potakli omladinu u Skradinu, koja je u povorci demonstrirajući gradom vikala: „Doli popi, doli fratri, doli crnci itd“. Ja sam nad ovim ostao izvan sebe, te sam to naprosto držao pukim glasinama. Da ste imali ikakva povoda, bili biste mi rekli prije objeda; a napokon o kakvoj zabrani mi osjena, a kamo li spomena. Nisam ni dospio, da se o glasinama izvjestim, kad mi jučer jedan prijatelj iz Knina dostavi spomenuti broj „Života“, u kome Vi onako neistinito i nedostojno napadate na svijetlo lice skradinskog Opata, onog uzor svećenika i rodoljuba, i na naš nevine visovačke fratre.

Ja ne ću tražiti uzrok Vašeg postupanja, niti ću ispitivati Vaše namjere. Ne ću spominjati ni je li uljudno iza srdčana gostoprimstva, bez pozdrava ili bar sporazuma ostaviti kuće domaćine. Ali Vas pitam: kojim pravom i na kojoj podlozi Vi nas blatite, da smo „crne duše“, da smo se odrekli naroda svoga“, da farizejski služimo bijednim čežnjama svojih jadnih duša“ itd? Promašili ste cilj, g. Šupuce!

Visovac je kroz stoljeća bio žarište narodne slobode. Hiljade smo križa pretrpjeli: sjekli su nas, vješali, na kolac nabijali... ali se svomu narodu ne iznevjerismo! Povjest je tu, koja se ne da zanijekati. Fratri su bili uvijek narodni ljudi, iz naroda nikli, za svoj su narod radili, za nj trpjeli, za nj stradali. To nam svatko priznaje. To priznanje je pohvala izrekla su i zlatna usta našeg uzvišenog Regenta. Takvi smo bili, takvi smo danas, takvi ćemo i ostati; niti se za sadašnjost imamo česa stiditi. Pred par sedmica Visovac je u dva puta imao čast, da u svoju sredinu primi viteške i junačke časnike naše vojske, pa su oni najbolji svjedoci topline, zanosa i ljubavi, kojom su prihvatili i dočekani. Njihove riječi, što rese naš album, kao i njihova pozdravna pisma jesu dragulji, što će sjati na Visovcu kao vječni spomen prvog pohoda naših narodnih vojskovođa iza našeg oslobođenja! To će Vam potvrditi i njihova pratnja, kao i naša nadobudna omladina benkovačka, koja će najbolje kazati svojim drugovima u Skradinu, da ovdje nema „crnih duša“ ni „narodnih izdajica“. A valjda će se, sjećati i g. Perunović onih suza radosnice, što su nam spontano lica orosile prigodom srdačnih bratskih nazdravica!

Mi nijesmo naučni naše zasluge za narod vješati na veliko zvono. Ali mi recite, g. Šupuce, jesmo li zaslužili, da nas nazovete „crnim dušama i izdajicama naroda svoga“?!

Ja bih sad mogao nešto Vas zapitati, g. Šupuce, ali ću preko toga preći. Samo ću Vam spomenuti, da je dužnost poštana čovjeka, da popravi nanesenu uvredu. Inače ćemo se sami pobrinuti, da to bude što prije.

Visovac na Krci, 16. augusta 1921.

O. Vjekoslav Jurenović
gvardijan.

* Za članke pod ovim naslovom uredništvo ne odgovara.

Slavenska Banka d. d. Zagreb

prije

Narodna Banka d. d.

Podružnica ŠIBENIK

Centrala ZAGREB, Ilica br. 7.

Dionička glavnica K 200,000.000.—

Uplaćena glavnica K 100,000.000.—

Pričuva K 30,000.000.—

PODRUŽNICE: Beograd, Brod n/S, Dubrovnik, Osijek, Sombor, Sušak, Šabac, Vršac.

AFILIACIJE: Jugoslavenska industrijska banka, Split. — Bankhaus Milan Robert Aleksander, Wien I., Augustinerstrasse 8. — Balkan-Bank R. T., Budimpešta.

AGENCIJA: Buenos Aires (Argentina) pod protektoratom Nikole i Mihe Mihanovića brodovlasnika.

ZASTUPSTVA: Lima (Peru), La Paz, Oruro (Bolivia), Antofagasta, Valparaiso (generalni povjerenik Dr. Andro Svilokos) Punta Arenas, Santiago (Čile); Rio de Janeiro (Brazilija), Montevideo (Uruguay).

Prima uloške

na knjižice i tekući račun uz najpovoljnije uvjete.

Prima terminirane uloške

(Term-Deposits)

te ih ukamaćuje na 18 mjeseci sa 5 $\frac{1}{2}$ %

na 24 mjeseci sa 6%

Obavlja sve bankarske poslove najkulantnije.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavni: Cianamid

Telefon Br.

Zadružna Gospodarska Banka

D. D. Ljubljana

otvara svoju podružnicu u Šibeniku (glavna ulica u kući Br. 122) I. pod.

Prima novac na uloške i u tekućem računu uz povoljne uslove.

Daje zajmove trgovcima, obrtnicima, posjednicima, ribarima i brodarima.

Kupuje tuđi novac, čekove, zlato i vrijednote.

Prodaje proizvode svojih mnogih tvornica i svog velikog robnog zavoda.

Podružnice: Maribor, Zagreb, Karlovac, Djakovó, Sombor, Sarajevo, Split.

Šalje i prima novac na sve strane svijeta.

AMERIKA i AUSTRALIJA su u izravnoj vezi.

Putnici ne trebaju gotova novca za put, nego samo ček ili pismo naše podružnice

Podružnica „CROATIA“ osiguravajuće zadruge, SPLIT

Brzjavni: CROATIA, Split. Hrvojeva ul. 13. Telefon 208.

Osnovana g. 1884. — Centrala ZAGREB — Osnovana g. 1884.

Podružnica i glavna zastupstva: Banjaluka, Beograd, Bjelovar, Čakovac, Ljubljana, Novisad, Osijek, Požega, Rijeka, Sarajevo, Split, Subotica, Vel. Bečkerek i Trst.

Poslovne grane: Požar, Provala, Nežode, Staklo, Transport, Tača, Život.

Povjerenicim u svim većim mjestima.

U Šibeniku - Povjerenik: VLADIMIR KULIĆ.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica

Maraškina i Likera

PETAR BUZOLIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvada:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevicu - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Šljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

Pozor! Reklamna ponuda Vrijedi samo 20 dana!

Radi napuštanja moje zalih satova šaljem unutar 20 dana svakom priposlatelju ovoga, iz novina izrezanoga, oglasa jedan krasni remontoir-sat (za gospodu), valjano udešen, 30 sata idući uz trogodišnju pismenu jamčevinu uz reklamnu cijenu od 45 umjesto 85 dinara franko uz unapredno priposljanje dotičnog iznosa po preporučenom listu. Dostava sata obavlja se odmah preporučeno. Pouzeća obavljaju se jedino uz kaparu od 10 dinara.

Skladište satova

ADOLF MITH, ZAGREB

Samostanska Ul. 4.

MINISTARSTVO FINANSIJA

KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA

7% državni investicioni zajam godine 1921. u iznosu od Dinara 500,000.000.

POZIV NA UPIS

Ministar financija Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, na temelju Uredbe od 27. VI. 1921. DBr. 7941 uzakonjene članom 130 Ustava poziva na upis

7% državnog investicionog zajma godine 1921. u nominalnom iznosu od Dinara 500,000.000.

Ovaj je zajam investicioni i upotrebiće se isključivo u svrhu općega dobra kao: opravke, dopravke i proširenja željezničkog saobraćaja, podizanja novih, i dovršenja započetih željezničkih pruga, uredjenja i podizanja pristaništa, puteva, drumova i t. d.

Nominalni iznos zajma je Din. 500,000.000, izdan al pari u komadima po Din. 100, 500, 1.000, 5.000, i 10.000, u 50.000 serija po 100 brojeva, a kamate su 7% godišnje, koje se isplaćuju dekurzivno bez ikakvih odbitaka u polugodišnjim kuponima, i to 15. marta i 15. septembra svake godine kod svih javnih blagajnica i ovlaštenih novčanih zavoda bez ikakvih odbitaka, poreza, biljega i taksa.

Prvi kupon dospjeva 15. marta 1922. Za vrijeme od 10 godina ovaj se zajam ne može konvertirati, ni u tom roku kamatna stopa smanjiti. U slučaju da se zajam nakon 10 god. konvertira, ima se sopstvenicima obveznica ponuditi isplata u nominalnom iznosu.

Zajam je amortizacioni i izdaje se na 50 godina. Amortizacija počinje 4 godine nakon emisije, i vrši se jedamput godišnje, kod Generalne Direkcije Državnih Dugova, izvlačenjem ili otkupom, po uredjenom amortizacionom planu, koji je na obveznici utisnut. Zajam je obezbeđen hipotekom, a potrebna suma za anuitet (kamate i amortizaciju) unosiće se svake godine u budžet, a za pokriće služiće u prvom redu dohodak dotičnog investicionog objekta.

Kuponi zastaravaju za 5 godina nakon dospjeća, a izvučene obveznice 30 godina nakon izvlačenja.

Zajam će biti kotiran na svim domaćim burzama.

Obveznice ovog zajma ravnopravne su sa ostalim državnim obveznicama; uživaju pupilarnu sigurnost, mogu se polagati kao kaucije, upotrijebiti za fondove, zadužbine, depozite, kod svih javnih blagajna i privatnih poduzeća.

Obveznice mogu se lombardovati kod Narodne Banke Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i njenih filijala, prema zakonskim propisima.

Obveznice i kuponi ovog zajma oslobođeni su svakog sadanjeg i budućeg poreza i prireza, kako državnih tako i ostalih (oblasnih, okružnih, sreskih i općinskih) kao i svih taksa i dažbina u Kraljevini.

Upis će se vršiti od 1. do 30. septembra 1921.

kod svih novčanih zavoda Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, po gore spomenutim uslovima (za svakih 100 Din. obveznice Din. 100— u gotovom.)

Za kontrolu upotrebe ovog zajma izabraće se jedan parlamentarni odbor.

Po utrošku celoga zajma podneće Ministar Financija Narodnoj Skupštini Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca izvještaj o cjelokupnoj upotrebi njegovoj.

BEOGRAD, meseca jula 1921.

Ministar Financija
Dr. Kosta Kumanudi v. r.